

ת"פ 51054/01/17 - מדינת ישראל נגד פלוני

בית משפט השלום בקריות

ת"פ 51054-01-17 מדינת ישראל נ' ח(אחר/נוסף)
תיק חיצוני:

בפני	כבוד השופט יוסי טורס
מאשימה	מדינת ישראל
נגד	
נאשם	פלוני

פסק דין

כתב האישום וההליכים

1. הנאשם הורשע על פי הודאתו בעבירה של תקיפת בן זוג הגורמת חבלה של ממש, לפי סעיף 382(ג) לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן - "חוק העונשין").

2. בהתאם לעובדות כתב האישום, ביום 18.1.17 תקף הנאשם את המתלוננת, שהיא אשתו, בכך שתפס בידה, הפילה ארצה ובעט בידה ורגלה. כתוצאה מכך נגרמו למתלוננת חבלות של ממש בדמות שריטות בידה.

חוות דעת וועדת האבחון

3. לבקשת הנאשם התקבלה חוות דעת מטעם ועדת האבחון לפי חוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית), תשכ"ט-1969 (להלן - "חוק הסעד"). בחוות הדעת צוין כי הנאשם אמנם כשיר לעמוד לדין וכן אחראי למעשיו, אך הוא מתפקד ברמת מוגבלות שכלית קלה. צוין כי הנאשם מתקשה בהבנת תכנים מורכבים, הוא בעל קשיים בתפיסה, ויכולת ההבנה שלו ביחס למצבים חברתיים מורכבים וחריגים היא דלה. הנאשם אינו עובד ולא עבד מעולם והוא אינו עצמאי בתחומים רבים. לאור כך, המליצה ועדת האבחון על דרכי טיפול הכוללות, המשך מגורים בבית המשפחה, מעקב פסיכיאטרי, שילוב תעסוקה מוגנת ומינוי אפוטרופוס.

4. עם התקדמות ההליך, ולאחר טיעוני הצדדים לעונש, ביקשתי לברר אם המועצה המקומית - אשר היא האמונה על יישום המלצות וועדת האבחון - ערוכה ליישמן. המחלקה לשירותים חברתיים במועצה המקומית בסמת טבעון הגישה תכנית בה צוין כי התכנית המוצעת כוללת שילובו של הנאשם בתעסוקה מוגנת, תכנית לגמילה מאלכוהול, מעקב פסיכיאטרי, המשך מגורים בבית המשפחה ומינוי אפוטרופוס. בעניין המגורים, ציינה העובדת הסוציאלית לסדרי דין, כי שוחחה עם אשת הנאשם וזו הביעה נכונות לחזרתו הביתה ובלבד שישתלב בתכנית לגמילה מאלכוהול ובשיחות עם עובדת סוציאלית.

טיעוני הצדדים והראיות לעונש

5. אשת הנאשם העידה וציינה כי היא מודעת לתכנית שגיבשה המועצה וכי אינה מסרבת שהנאשם יחזור הביתה. שמעתי גם את אחיו של הנאשם אשר ציין כי המשפחה מגויסת לסייע לנאשם. שכנו של הנאשם העיד אף הוא וציין כי יסייע למשפחה.

6. ב"כ המאשימה ציין כי מדובר בעבירות חמורות המבוצעות בתוך התא המשפחתי. ביחס לנזק שנגרם הפנה ב"כ המאשימה למסמכים הרפואיים ולתמונות המתעדות את החבלה. ביחס למתחם העונש ההולם, הוצע מתחם הנע בין עונש מאסר שניתן לשאת בו בעבודות שירות ועד 10 חודשי מאסר. ביחס למסקנות ועדת האבחון, ביקשה המאשימה שלא לנקוט בדרכי טיפול בהתאם לסעיף 19ג' לחוק הסעד, אלא להטיל עונש במתחם שהוצע.

7. ב"כ הנאשם ציין כי מדובר בעבירות אלימות ברף נמוך יחסית, שלא גרמה לחבלה קשה. צוין כי מצבו הקוגניטיבי של הנאשם אמור אף הוא להיות מובא בחשבון לצורך קביעת מתחם הענישה. בעניין זה ציין הסנגור כי הנאשם הוכר כסובל ממגבלות שכלית קלה ומשכך חל עליו סעיף 19ג' לחוק הסעד וראוי לעשות שימוש בכלי זה. כן צוין שהנאשם שהה במעצר תקופה בת חודש ובהמשך בתנאים מגבילים תקופה ארוכה. לאור כך ביקש הסנגור לאמץ את המלצות ועדות האבחון ולקבוע דרכי טיפול תחת ענישה וזאת בהתאם לסעיף 19ג' לחוק הסעד.

דין והכרעה

8. בהתאם לתיקון 113 לחוק העונשין על בית המשפט לקבוע את מתחם הענישה ההולם את העבירה שעבר הנאשם. זאת יש לעשות בהתאם לעקרון המנחה בענישה, שהנו הלימה, הערך החברתי שנפגע, מידת הפגיעה בו ויתר השיקולים כאמור בסעיף 40ט' לחוק העונשין. לאחר קביעת המתחם יש להחליט אם נכון לחרוג ממנו, שאחרת ייגזר העונש בגדרי המתחם שנקבע.

9. **הערכים המוגנים בבסיס העבירה:** רבות נכתב על חומרתן של עבירות האלימות בתוך התא המשפחתי ועל הפגיעה הקשה בתחושת הביטחון והשלווה של בני המשפחה. לעניין זה יפים דבריו של בית המשפט

העליון בע"פ 6758/07 **פלוני נ' מדינת ישראל** (11.10.07): "מעשי אלימות בתוך המשפחה נתפסים כבעלי חומרה מיוחדת במערכת האיסורים הפליליים העוסקים בעבירות אלימות. הציפייה האנושית הטבעית הינה כי בתוך משפחה ישררו יחסי אהבה, הרמוניה, וכבוד הדדי. הפרתה של ציפייה זו הופכת את השימוש באלימות במשפחה לתופעה העומדת בניגוד עמוק לחוש הצדק האנושי. יתר על כן, במסגרת המשפחה, מופעלת האלימות על פי רוב בידי החזק כלפי החלש. פערי הכוחות הם גדולים כשמדובר באלימות כלפי קטינים או כלפי בת זוג."

בתי המשפט שבו והדגישו כי עבירות האלימות ככלל, וכנגד בנות זוג בהווה ובעבר בפרט, הפכו לרעה חולה אשר בתי המשפט מצווים להיאבק בה (ראה רע"פ 6577/09 **ניר צמח נ' מדינת ישראל** (20.8.2009)). ראה לעניין זה ע"פ 2157/92 **פדידה נ' מדינת ישראל** פ"ד מז (1) 81, 84 (1993): "תופעה זו של אלימות בתוך המשפחה היתה לנגע שפשט בחברה, ויש לעוקרו על-ידי עונשים הולמים, למען ישמע וירא המערער ולמען ישמעו ויראו עבריינים בכוח אחרים. בכגון דא יש להחמיר בדינו של הנאשם, הן מתוך הבעת שאט נפש והוקעת מעשיו והן מתוך מגמה של הרתעה... וחומרת הענישה היא ביטוי להוקעת המעשה ולסלידה הימנו". (כן ראה רע"פ 182/13 **משה נ' מדינת ישראל** (21.1.13); רע"פ 7513/12 **מרעי נ' מדינת ישראל** (22.10.12); ע"פ 9192/11 **אדרי נ' מדינת ישראל** (19.4.2012)).

10. **נסיבות הקשורות לביצוע העבירה.** אין ללמוד מכתב האישום על תכנון שקדם לעבירה. ביחס לנזק שנגרם מהעבירה, הרי שמבלי להקל ראש בתוצאת האירוע, עיון בתמונות מלמד על נזק קל יחסית וכך גם עולה מהמסמך הרפואי.

11. נתון נוסף שיש להביא בחשבון לצורך קביעת מתחם הענישה עניינו במצבו הקוגניטיבי של הנאשם. נתוני האישיים של הנאשם, כמפורט לעיל, רלוונטיים לדעתי לצורך קביעת המתחם. אמנם הנאשם כשיר לעמוד לדין ונושא באחריות למעשיו, אך הוא אובחן כסובל ממגבלות שכלית קלה. לדעתי, מוגבלות זו היה בה להשפיע במידה מסוימת על יכולתו להבין את אשר הוא עושה, ועל יכולתו להימנע מהמעשה (סעיף 40ט(6)+(7) לחוק העונשין). מכאן שהבאתי ענין זה בחשבון, במידה מסוימת, בבואי לקבוע את מתחם הענישה הראוי (ראה רע"פ 6640/14 **פלוני נ' מדינת ישראל** (13.1.14); ע"פ 1727/14 **מימון נ' מדינת ישראל** (6.1.15)).

12. **מדיניות הענישה:** ביחס למדיניות הענישה הנוהגת במקרי אלימות כלפי בת זוג, אפנה לפסקי הדין הבאים:

רע"פ 1526/13 **בוחנה נ' מדינת ישראל** (4.4.13), בו הותיר בית המשפט העליון את גזר דינו של בית משפט השלום אשר גזר 45 ימי מאסר, לריצוי בעבודות שירות על נאשם שהורשע, לאחר ניהול הוכחות, בעבירת תקיפה סתם כלפי בת זוג כאשר במהלך ויכוח, אחז בידה של אשתו, הצמידה לקיר ודחף אותה לעברו ואחז בצווארה. הנאשם במקרה זה היה ללא עבר פלילי ולא נטל אחריות למעשיו.

עפ"ג 22260-12-14 **בדראן נ' מדינת ישראל** (19.2.15), בו נדחה ערעורו של הנאשם שנידון ל-5 חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות בשל מספר עבירות של תקיפה סתם (בן זוג). בהתאם לעובדות המקרה, בשלוש הזדמנויות שונות תקף המערער את אשתו, בסטירות ומכות. עברו של הנאשם היה נקי, שירות המבחן המליץ על ענישה מוחשית והמתלוננת ביקשה להקל עם המערער, אך ערעורו נדחה.

ת"פ (פ"ת) 44796-10-12 **מדינת ישראל נ' פלוני** (9.5.13), בו הורשע הנאשם בהתאם להודאתו בעבירה של תקיפת בת זוג, ונדון ל-5 חודשי מאסר על תנאי ו-150 שעות שירות לתועלת הציבור.

ת"פ (בית שמש) 38741-06-10 **מדינת ישראל נ' פלוני** (17.12.12), בו הורשע הנאשם על פי הודאתו בעבירה של תקיפת בת זוג, בכך שדחף את אשתו והפיל אותה. הנאשם נדון ל-3 חודשי מאסר על תנאי ולצו של"צ בהיקף של 80 שעות.

ת"פ (ת"א) 27807-12-13 **מדינת ישראל נ' פלוני**, בו הורשע הנאשם בכתב אישום מתוקן, בעבירה של תקיפת בת זוג ובעבירת איומים בכך שסטר למתלוננת (שהייתה בהריון) בפניה וגרם לה לנפוחות. כמו כן במועד אחר, איים עליה הנאשם. הנאשם ללא עבר פלילי, לקח אחריות חלקית על מעשיו, והמלצת שירות המבחן הייתה לעונש מרתיע בדמות מאסר מותנה. לאור האמור לעיל, בית משפט השלום גזר עליו 6 חודשי מאסר על תנאי.

13. לאור כל זאת, בהביאי בחשבון את העיקרון המנחה בענישה - הלימה, הערך החברתי שנפגע, מידת הפגיעה בו, מדיניות הענישה הנוהגת ויתר הנסיבות כאמור בסעיף 40ט' לחוק העונשין, סברתי כי מתחם הענישה ההולם את העבירה נע בין מאסר מותנה ועד 6 חודשי מאסר.

קביעת עונשו של הנאשם:

האם יש להטיל עונש או שמה לקבוע דרכי טיפול?

14. סעיף 19ג' לחוק הסעד קובע כי :

הורשע אדם ובית המשפט מצא שיש ליקוי בכשרו השכלי, רשאי הוא, במקום לגזור את דינו, לצוות שיובא לפני ועדת האבחון כדי שתחליט על דרכי הטיפול בו; החליט בית משפט כאמור, יחולו הוראות חוק זה בשינויים המחוייבים.

15. סעיף זה מאפשר לבית המשפט לחייב את הנאשם בתכנית טיפול התואמת את נתוניו, וזאת תחת גזירת דינו. למעשה, לאחר סיום ההליך בבית המשפט, נתון הנאשם תחת חסותם של וועדת האבחון ועובד סוציאלי, אשר עליהם מוטל לפקח על קיום התכנית הטיפולית, לבחון את המשך הצורך בה, ואף לבקש

מבית המשפט להחמיר את תנאיה במקרה של אי קיומה (סעיף 11 לחוק הסעד). ודוק: אין מדובר בענישה במסגרת גזר דין, ומשכך לא ניתן לכלול במסגרת הוראה זו רכיבים עונשיים כלשהם (רע"פ 5519/10 **דניס וינוקור נ' מדינת ישראל** (14.9.10)). עוד יובהר כי השימוש בסעיף זה רלוונטי למי שנמצא כסובל מליקוי בכושרי השכלי, אך נושא באחריות פלילית (וכשיר לעמוד לדין), שאחרת לא היה מורשע בביצוע העבירה ועניינו היה נידון במסגרת סעיף 19ב' לחוק הסעד (ראו ע"פ 6095-05011 **גאנם סריה נ' מדינת ישראל** (13.7.11); רע"פ 5806/11 **גאנם סריה נ' מדינת ישראל** (15.11.11); ע"פ 2059/12 **פלוני נ' מדינת ישראל** (20.8.13), חוות דעתו של כב' השופט עמית). כמו כן, מדובר בסמכות שבשיקול דעת, במסגרתה על בית המשפט להביא בחשבון מכלול שיקולים ובהם, עוצמת הליקוי ממנו סובל הנאשם; חומרת העבירה; האינטרס הציבורי שבענישת הנאשם אל מול הסתפקות בהליכי טיפול; תכלית הענישה במקרה המסוים, אל מול התועלת שתושג מדרכי הטיפול המוצעות.

16. שקלתי אם ראוי לנקוט בעניינו של הנאשם בדרכי טיפול כאמור, או שמא יש להעדיף את ענישתו, ובאתי לכלל מסקנה כי עדיפה בעיני הדרך הטיפולית במקרה זה. הנאשם שלפני, עברו נקי וזו הסתבכותו הראשונה עם החוק. כמו כן, ומבלי להקל ראש בחומרת העבירה, אין מדובר בעבירה בה קיימת עדיפות ברורה לאינטרס הציבורי שבענישת הנאשם על פני ניסיונות טיפול בו. אמנם, אין מדובר במי אשר סובל מלקות שכלית חמורה, אלא קלה בלבד, אך עדין מדובר במי שמתקשה ביצירת קשרים חבריים, בהבנת סיטואציות חבריות והוא אינו עצמאי. פני בני הזוג לשיקום מערכת היחסים ולאור כך, סברתי כי ראוי להעדיף את דרך הטיפול על פני זו העונשית. אין בנמצא תכנית טיפול אחרת בה ניתן לנקוט אגב הליך ענישתי (כגון מטעם שירות המבחן) ודומה כי ללא מעורבות ועדת האבחון, ספק אם ניתן למצוא עבור הנאשם תכנית אפקטיבית. תכנית הטיפול עליה המליצה ועדת האבחון נותנת מענה לעיקר בעיותיו של הנאשם - הצורך בתעסוקה מוגנת ופתרון בעיית השתייה ממנה הוא סובל - ומכאן ראיתי לקבל את בקשת ההגנה ולהעדיף את הדרך הטיפולית על פני העונשית. הסיכוי שהנאשם ומשפחתו יפיקו תועלת ממשית מתכנית טיפולית זו, עדיפה מעיני מהיתרון שיושג בענישתו. הבאתי עוד בחשבון בעניין זה שהנאשם שהה חודש במעצר ואת העונש שהייתי מטיל עליו אלמלא בחרתי לנקוט דרכי טיפול.

17. עוד אציין כי תכנית הטיפול עליה המליצה ועדת האבחון מפוקחת וקיימות סנקציות במקרה של אי קיומן. לאור הסיפא לסעיף 19ג' לחוק הסעד, לפיה אם נקט בית המשפט בדרכי טיפול "יחולו הוראות חוק זה בשינויים המחוייבים" חל על תכנית הטיפול סעיף 11 לחוק הסעד לפיו "לא דאג האדם עם מוגבלות שכלית-התפתחותית או האחראי עליו לביצוען של דרכי הטיפול שעליהן החליטה ועדת אבחון, רשאי בית המשפט, על פי בקשת עובד סוציאלי לפי חוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית), לצוות על נקיטת אמצעים - לרבות העמדת האדם עם מוגבלות שכלית-התפתחותית תחת השגחתו של עובד סוציאלי לפי חוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית) או החזקתו במעון - הדרושים, לדעת בית המשפט, להבטיח כי האדם עם מוגבלות שכלית-התפתחותית יובא לפני ועדת אבחון, שייבדק בהתאם להוראותיה או שיבוצעו דרכי הטיפול שעליהן החליטה הועדה". מכאן, שאם לא יקיים הנאשם את התכנית בה חויב, ניתן לנקוט נגדו הליכים חמורים יותר, עד כדי החזקתו במעון. עוד אציין כי לפי סעיף 15 לחוק הסעד יש להביא את עניינו של הנאשם לפני ועדת האבחון לפחות פעם בשלוש שנים והעובד הסוציאלי רשאי לעשות כן אף קודם לכן ביוזמתו או לבקשת האדם הסובל ממוגבלות שכלית. בכך נבדק המשך הצורך בתכנית הפיקוח מעת לעת. עם זאת, ראיתי להוסיף, כי בדומה לכללים שנקבעו בתיקונים 8 ו-9 לחוק

טיפול בחולי נפש, תשנ"א-1991, ראוי לדעתי לקצוב את התקופה המרבית בה יחויב הנאשם להיות תחת תכנית הטיפול, וזאת בשל אופייה הכופה והאפשרות להחמרת התנאים. היות ואין הקבלה מלאה בין סמכות ועדת האבחון לערוך דיון חוזר בעניינו של אדם הסובל ממוגבלות שכלית התפתחותית, לבין סמכותה של הועדה הפסיכיאטרית בהתאם לסעיף 28 לחוק טיפול בחולי נפש, וכן היות ומדובר בדיונים בעלי מטרות שונות בחלקן, אינני קובע כבר עתה את התקופה המרבית בדבר תוקפה של תכנית הטיפול. לצורך כך ראיתי לבקש מהמועצה המקומית בסמת טבעון הערכת זמן לסיום עיקרי תכנית הטיפול המוצעת והכוונה היא בעיקר מתי צפוי להסתיים הליך הגמילה, וזאת במובחן מחלקי התכנית שהם בעלי ממד קבוע יותר (כגון מציאת מקום עבודה, קבלת טיפול רפואי ומינוי אפוטרופוס). לאחר קבלת תשובה אשלים את פסק דיני בעניין זה.

18. טרם סיום אציין כי אינני סבור שמדובר בחריגה ממתחם הענישה, שכן אין מדובר בהליך ענישתי כלל. מדובר בהוראה טיפולית, שאיננה מצויה על "אותה סקלה" עם גזר דין, שהרי לא מוטל במסגרתה כל עונש. לאור כך, אין צורך לדעתי להשתכנע שקיימים סיכויי שיקום, כמובנם בסעיף 40ד' לחוק העונשין, אלא מדובר בהוראת חוק ספציפית שניתן לעשות בה שימוש מבלי להיות כבולים להוראות סעיף 40ד' לחוק העונשין. בכל מקרה, אציין כי התכנית המוצעת על ידי ועדת האבחון מאפשרת לדידי, בשים לב לעבר הנקי יותר הנסיבות, הגעה למסקנה לפיה סיכויי שיקומו של הנאשם אינם מבוטלים והם מצדיקים נקיטת דרך זו.

19. סיכומי של דבר, אני מחליט תחת ענישת הנאשם, לנקוט בעניינו דרכי טיפול. היות וכבר הפניתי את הנאשם לוועדת האבחון וקיימת תכנית מפורטת של הרשות המקומית, אני מורה כי ועדת האבחון והרשות המקומית יישמו את התכנית עליה המליצה הוועדה, יפקחו על ביצועה ויפעלו בהתאם לחוק הסעד, במקרה של אי קיומה.

יש להמציא את פסק הדין לוועדת האבחון וכן למועצה המקומית בסמת טבעון.

המועצה המקומית בסמת טבעון תמסור בתוך 14 יום תשובה באשר למבוקש בסעיף 17 לפסק הדין.

קיימת זכות ערעור בתוך 45 יום.

ניתן היום, ג' סיוון תשע"ז, 28 מאי 2017, בנוכחות הצדדים.